

Vajaakuntoisten kuulluksi tuleminen

Mika Vuorela

Mielenterveyden keskusliitto

21.8.2008

TYÖTÄ HALUAVILLE UUSIA MAHDOLISUUKSIA TYÖHÖN

**Selvitys kuntoutustuella ja
työkyvyttömyyseläkkeellä olevien
henkilöiden työllistymisen ja työelämään
paluun edistämiseksi**

http://www.tem.fi/files/18750/Vuorela_loppuraportti.pdf

Selvityshenkilö Mika Vuorela

20.8.2007-29.2.2008

Työelämän ja sosiaalipolitiikan haasteet

- Työelämän haasteet:
 - Globalisaatio
 - Teknologian kehitys
 - Väestön ikääntyminen
 - Huoltoasteen heikentyminen
- Sosiaalipolitiikan haasteet:
 - Työelämään osallistumisen ja syrjään jäämisen raja-aitojen madaltaminen
 - Työelämään osallistumisen tukeminen positiivisen diskriminaation keinoin

Osatyökykyinen ajattelu käyttöön

- Huomion siirtäminen rajoitteista kykyihin, riskeistä mahdollisuuksiin
- Kuvaa työllisyyspoliittista tavoitetta saada nyt työvoiman ulkopuolella olevia henkilöitä mukaan työvoimaan
- Osatyökykyinen on henkilö, jolla on käytössä osa työkyvystään ja halu tämän kyvyn käyttämiseen
- Vähentää on/off tyypistä ajattelua työelämään osallistumisesta

Lannistamisen kulttuuri

- Köyhäinhoidon perinteestä kumpuava vähäosaisten kontrolloimisen aatos synnyttää lannistamisen kulttuuria sosiaalipolitiikan toiminta-areenoille
- Lannistamisen kulttuuri sitoo kansalaisia asiakkuuteen ennemminkin kuin tukee omaehtoiseen elämää
- Lannistaminen merkitsee muita kansalaisia heikompia ehtoja työhön osallistumiseksi:
 - Avustusten viivästyksiä ja takaisinperintöjä
 - Avustusten yhteensovittamisen ongelmien siirtämistä asiakkaan henkilökohtaisen talouden vastuulle
 - Kontrollin korostumista palvelutilanteissa

Lannistamisesta kannustamiseen 1

- Sosiaaliturvan avulla toteutetaan yksilöihin kohdistuvia sosiaalisia investointeja:
 - Määräaikainen mahdollisuus saada esim. asumistukea tai työkyvyttömyyseläkettä ilman ansiotulojen vähentävää vaikutusta
 - Määräaikainen mahdollisuus saada palkkatukea esim. työkyvyttömyyseläkkeen ohella
- Yksilön aktivoitumisesta työelämään liittyvät riskit tulonsiirtojen vähenemisestä tai katkeamisesta siirretään yksilöltä yhteiskunnalle

Lannistamisesta kannustamiseen 2

- Ihmisten omaehtoisen elämän puolella olevat palvelut, joiden tunnusmerkkejä ovat:
 - Case management – työote
 - Palvelut avuntarvitsijan arkea lähellä
 - Asiantuntemus toteutuu yli organisaatorajojen
 - Asiakas tunnustetaan ja tunnustetaan oman elämänsä parhaaksi asiantuntijaksi
 - Palvelujen laatua arvioidaan määrän sijasta vaikuttavuudella

Kohti osatyökykyisiä kannustavaa sosiaalipolitiikkaa - työvoimahallinto

1. Osatyökykyinen termi korvaamaan vajaakuntoinen termin
2. Täysivaltainen asiakkuus työvoimapalveluihin
3. Mahdollisuus palkkatukeen yhden vuoden ajaksi työkyvyttömyyseläkkeen voimassa ollessa
4. Kuntoutustuella oleville ja sosiaalisiin yrityksiin työllistyville työkyvyttömyyseläkkeellä oleville palkkatuki ilman enimmäisaikaa
5. Työolosuhteiden järjestelytuen parantaminen ja uusi pitkään työstä poissaolleiden rekrytointituki työnantajille

Kohti osatyökykyisiä kannustavaa sosiaalipolitiikkaa - eläkejärjestelmän

1. Ansiosidonnaisiin eläkkeisiin lepäämäänjättämisen mahdollisuus
2. Kelan eläkkeen lepäämäänjättämisen mahdollisuuden laajentaminen kaikille Kelan eläkettä saaville
3. Kaikkiin työkyvyttömyyseläkkeisiin vähintään 700 euron ansioraja eläkkeen ohella tehtävästä työstä
4. Kelan osatyökyvyttömyyseläkkeen käyttöön otto
5. Työkyvyttömyyseläkkeiden alaikärajan nosta 20 vuodesta 25 vuoteen
6. Eläkkeen saajien asumistuen kannustavuuden kehittäminen

Kohti osatyökykyisiä kannustavaa sosiaalipolitiikkaa - sosiaalinen yritystoiminta

1. Sosiaalisen yrityksen lain kohderyhmään lisättävä työkyvyttömyyseläkkeeltä ja kuntoutustuelta työhön pyrkivät
2. Sosiaalisten yritysten lakiin työkyvyttömyysetuutta saaville nykyistä lyhyempi työaikavaatimus
3. Sosiaalisten yritysten työterveyshuoltoon ja työhyvinvoinnin kehittämiseen huomiota ja rahoitusta
4. Sosiaalisille yrityksille oikeus järjestää kuntouttavaa työtoimintaa

Kohti osatyökykyisiä kannustavaa sosiaalipolitiikkaa - välityömarkkinat

1. Osa huoltosuhteisesta työtoiminnasta muutettava kunnan tai työvoimahallinnon tukemaksi palkkatyöksi

Huoltosuhteisessa työtoiminnassa nyt 7000 kehitysvammaista ja 4000-5000 mielenterveyskuntoutujaa

2. Yksilöllistä tukea tarjoavia työvalmentajia käytettävä nykyistä enemmän palkkatyöhön työllistymisen tukena